ВЕЛИКОДНИЙ Денис
доцент, кандидат технічних наук
ВСП Автотранспортного фахового коледжу КНУ
ДЬЯЧЕНКО Вікторія
викладач - методист
ВСП Автотранспортного фахового коледжу КНУ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: СИНЕРГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Сьогодні в Україні спостерігається парадоксальна ситуація: попри традиційну орієнтацію суспільства на диплом про вищу освіту, саме випускники професійних ліцеїв та коледжів мають найвищі показники успішного працевлаштування. Ринок праці гостро потребує фахівців у сфері енергетики, будівництва та промисловості, що стимулює динамічне зростання заробітних плат у цих галузях. У таких умовах професійна освіта перестає бути «другорядним вибором» і стає стратегічним інструментом економічного відновлення.

Сьогоднішній етап розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти (ППТО) в Україні характеризується як кризово-адаптаційний. Головною метою є подолання професійно-кваліфікаційного розриву — ситуації, коли навички випускників не відповідають технологічним вимогам сучасного бізнесу.

Процеси децентралізації відкрили нові можливості для регіонального управління, проте заклади освіти все ще стикаються з низкою системних бар'єрів:

- застаріла матеріально-технічна база, що не відповідає стандартам Індустрії 4.0.
- природне «старіння» педагогічного складу та відтік молодих майстрів у приватний сектор.
- необхідність переходу від простого бюджетного утримання до інвестиційного моделювання.

У цьому контексті імплементація кращих світових практик є не просто копіюванням досвіду, а стратегічним виживанням системи. Міжнародний досвід демонструє, що успіх професійної освіти залежить від ступеня залученості бізнесу в навчальний процес.

Канада (Громадське управління): Система побудована на принципі «від громади до професії». Директори закладів, що обираються з-поміж представників локальних бізнес-спільнот, мають широкі повноваження у формуванні стратегії розвитку, що робить освіту максимально адаптивною до місцевого ринку.

Франція (Фіскальне стимулювання): Держава використовує механізм податку на професійну підготовку (0,5-2% від фонду зарплати), що змушує підприємства бути зацікавленими в якості навчання, оскільки вони безпосередньо фінансують підготовку своїх майбутніх кадрів.

Німеччина, Австрія, Данія (Дуальний моноліт): У цих країнах бізнес інвестує мільярди євро щорічно. Підприємство є повноцінним партнером, де учень проводить до 70% навчального часу, опановуючи найсучасніше обладнання, яке держава не завжди може дозволити собі закупити для кожного коледжу.

Фінляндія (Прогностична модель): Унікальність фінського підходу — у довгостроковому прогнозуванні (на 10–15 років). Навчальні плани оновлюються динамічно, щойно з'являються перші ознаки появи нових технологічних ніш.

Для досягнення європейських показників залученості молоді (які в Австрії чи Хорватії сягають 50-70%, на відміну від українських 18%), необхідно зосередитися на п’яти стратегічних напрямах:

- Експансія дуальної форми навчання це не просто практика, а зміна філософії навчання. Теоретична база в стінах закладу має стати фундаментом для негайного прикладного застосування на виробництві. Це дозволяє досягти рівня працевлаштування понад 80%, оскільки роботодавець отримує вже адаптованого спеціаліста.
- Наглядові ради мають стати реальним органом управління, а не формальністю. Вони виконують роль «комунікаційного містка» між державною владою, закладом освіти та інвесторами, забезпечуючи прозорість використання коштів та відповідність програм вимогам ринку.
- Сучасний фахівець повинен володіти не лише «твердими» навичками (*hard skills*), а й бути гнучким (*soft skills*). Модульне навчання дозволяє швидко «перезбирати» освітню програму під конкретний запит роботодавця, додаючи нові компетенції без необхідності перегляду всього державного стандарту.
- Впровадження технологій доповненої реальності (AR) для симуляції складних виробничих процесів, використання цифрових двійників обладнання та розвиток цифрової грамотності майстрів — це шлях до підготовки кадрів для високотехнологічних галузей.
- Відповідно до нового законодавства 2025 року, професійна освіта має стати повністю доступною. Це передбачає не лише архітектурну безбар'єрність, а й створення індивідуальних освітніх траєкторій для осіб з особливими потребами, що є важливим елементом соціальної справедливості та розширення трудового потенціалу країни.

Ефективна трансформація професійної освіти в Україні можлива лише за умови балансу інтересів усіх стейкхолдерів: держави, бізнесу та здобувача освіти. Перехід до стратегії випереджальної адаптації, де зміст навчання формується безпосередньо замовником-роботодавцем, дозволить перетворити ПТО на потужний фундамент для відбудови України. Масштабування успішних кейсів навчально-практичних центрів на загальнонаціональний рівень стане ключовим кроком до зупинки міграції талановитої молоді та зміцнення внутрішнього ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сторонянська І. З., Васильців Т. Г. *Розвиток ПТО на засадах публічно-приватного партнерства*. Львів: ІРД НАНУ, 2022. 75 с.

2. Про професійну освіту: Закон України від 21.08.2025 № 4574-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/
3. Бородієнко О. *Наглядові ради закладів ПТО: практичний посібник*. ПРООН, 2020. 188 с.
4. Грень Л. М. *Управління ПТО на державному та регіональному рівнях: зарубіжний досвід*. Публічне управління. 2019. №3.
5. *Концепція реалізації державної політики «Сучасна професійна освіта» до 2027 року*. Розпорядження КМУ № 419-р.
6. Савченко І. М. *Зарубіжний досвід інноватики у сфері взаємодії ПТНЗ та роботодавців*. К.: ІПТО НАПН, 2011.

ВІЩУН Данило
курсант 222 навчальної групи
Військового інституту телекомунікацій
та інформатизації імені Героїв Крут
РОМАНЕНКО Сергій
старший викладач кафедри комп'ютерних наук
та інтелектуальних технологій
Військового інституту телекомунікацій
та інформатизації імені Героїв Крут

ІНТЕРАКТИВНА СИСТЕМА АДАПТАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ НОВОПРИБУЛИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стрімкий розвиток цифрових технологій, глобальна інформатизація суспільства та інтенсивне впровадження інноваційних рішень у різні сфери діяльності зумовлюють необхідність трансформації традиційних підходів до організації процесу підготовки та адаптації у військовій сфері. Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства характеризується широким використанням інтерактивних вебплатформ, чат-ботів, засобів самодіагностики та візуальних симуляцій, що формує нові вимоги до професійної та психологічної підготовки військовослужбовців. У цих умовах особливої актуальності набуває питання розробки та інтеграції цифрових систем адаптації у навчальний процес з метою підвищення ефективності підготовки новоприбулих військовослужбовців [1].

Цифрова трансформація військової підготовки передбачає створення інтерактивного освітньо-адаптаційного середовища, яке забезпечує адаптивність навчання, персоналізацію інформаційних траєкторій та використання сучасних інструментів психологічної підтримки. Впровадження вебдодатків на кшталт системи адаптації у процес адаптації дозволяє структурувати інформаційний потік, визначати індивідуальні потреби новобранців через модулі самодіагностики та формувати рекомендації щодо подолання стресу. Такі підходи сприяють підвищенню рівня засвоєння базових знань, зниженню рівня тривожності та формуванню професійних компетентностей, необхідних для ефективного проходження військової служби [2].